

УДК 657.471.66

JEL Classification M11, M41

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-5-13](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-5-13)

Oleksandr Kravets¹

Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

Logistics Costs Accounting Methods: Problems and Ways to Solve Them

Abstract. Today, optimizing logistics costs based on their accounting and analysis is an essential tool for ensuring enterprises' competitiveness. The article aims to reveal the methodical principles of accounting for logistics costs and identify problematic aspects and directions for improving this process in Ukrainian enterprises. It was determined that Ukrainian researchers offer quite a lot of classification features for the grouping of logistics costs. Instead, in foreign literature, logistics costs are divided into types based on the processes that are the objects of management. In Ukraine, there is a problem of regulatory and legal support, which is manifested in the absence of an appropriate definition of the term "logistics costs" in accounting regulatory documents, separate accounts or sub-accounts in the current Chart of accounts intended for accounting for these costs, limitations of methodical support. The idea of introducing an individual account for logistics costs, proposed by many researchers, has not yet been implemented. All this complicates the accountant's work in identifying, classifying, and displaying logistics costs in the company's accounting system. At the same time, accounting and control tools (methods) are still available to the accountant, which collectively form the method of accounting for logistics costs at the enterprise, which covers their identification, measurement, analysis, monitoring and reporting. At each stage, the accountant implements appropriate methods and tools guided by his professional judgment. The work defines a list of measures that can ensure the improvement of the method of accounting for logistics costs at the enterprise. The key direction in improving the accounting for logistics costs is digitizing management processes because introducing innovative technologies makes logistics management more flexible, effective, and straightforward.

Keywords: logistics, logistics costs, cost accounting method, logistics processes, logistics efficiency, logistics cost management, optimization of logistics processes.

Suggested Citation

Kravets, O. (2024). Logistics Costs Accounting Methods: Problems and Ways to Solve Them. *Oblik i finansi*, 1(103), 5-13. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-5-13](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-5-13)

Олександр Кравець

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів, Україна

Методичне забезпечення обліку логістичних витрат: проблеми та шляхи їх вирішення

Анотація. Сьогодні важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності підприємств є оптимізація логістичних витрат на основі їх обліку та аналізу. Метою статті є розкриття методичних засад обліку логістичних витрат та виявлення проблемних аспектів і напрямків удосконалення цього процесу на українських підприємствах. Визначено, що вітчизняні дослідники пропонують досить багато класифікаційних ознак щодо групування логістичних витрат. При цьому в зарубіжній літературі логістичні витрати поділяються на види з прив'язкою до процесів, що виступають об'єктами управління. В Україні існує проблема нормативно-правового забезпечення, що проявляється у відсутності відповідного визначення терміну «логістичні витрати» в бухгалтерських регуляторних документах, окремих рахунків чи субрахунків у чинному Плані рахунків призначених для обліку саме цих витрат, обмеженості методичного забезпечення. Запропонована багатьма дослідниками ідея введення окремого рахунку для обліку логістичних витрат досі не знайшла практичного втілення. Все це ускладнює роботу бухгалтера по ідентифікації, класифікації та відображенню логістичних витрат в обліковій системі підприємства. В той же час бухгалтеру все ж доступні обліково-контрольні інструменти (методи), які в сукупності формують методіку обліку логістичних витрат на підприємстві, яка охоплює їх ідентифікацію, вимірювання, аналіз, моніторинг та звітність. На кожному з цих етапів бухгалтер реалізовує відповідні методи та інструменти, керуючись

¹ Oleksandr Kravets, Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine.

ORCID 0000-0003-0486-8854

E-mail: alexkravets94@gmail.com

власним професійним судженням. В роботі визначено перелік заходів, які можуть забезпечити удосконалення методики обліку логістичних витрат на підприємстві. Ключовим напрямком удосконалення обліку логістичних витрат є діджиталізація управлінських процесів, адже впровадження інноваційних технологій робить управління логістикою більш гнучким, ефективним і простішим.

Ключові слова: логістика, логістичні витрати, методика обліку витрат, логістичні процеси, ефективність логістики, управління логістичними витратами, оптимізація логістичних процесів.

Постановка проблеми. Економічне середовище, визначене глобалізацією та швидкими темпами змін, ставить перед підприємствами низку викликів, серед яких ключовим є ефективне управління логістичними процесами. Однак, незважаючи на технологічний прогрес та доступність новітніх рішень, багато компаній стикаються із проблемою системного обліку логістичних витрат, який є визначальним для успішної оптимізації виробничих процесів та забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

Однією з ключових проблем є відсутність єдиної та уніфікованої методики обліку логістичних витрат, яка враховувала б різноманітні аспекти та специфіку діяльності підприємств. Багато підприємств виявляють складність відокремлення та категоризації витрат на різних етапах логістичного ланцюга, що може призводити до неоптимального використання ресурсів та втрат.

Таким чином, розробка та впровадження уніфікованої методики обліку логістичних витрат, яка враховуватиме всі аспекти сучасного бізнес-середовища, дозволить підприємствам приймати ефективні управлінські рішення в умовах зростаючої конкуренції та соціально-економічних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначають Ю. Серпенінова, І. Макаренко та А. Лінська, науковий інтерес до обліку логістичних витрат на українських підприємствах зумовлений необхідністю розробки теоретико-методичних рекомендацій та практичного інструментарію їх класифікації, вимірювання та ідентифікації з метою оптимізації фінансових потоків та вдосконалення управління такими витратами [13, с. 48]. Цій науковій проблематиці присвячені публікації таких дослідників як Н.С. Артамонова, А.В. Газда, Л. Голубовський, О.М. Головащенко, А.В. Грицишина, З.В. Задорожний, В. Кислий, В.І. Ковшик, Є.В. Крикавський, О. Лотиш, Д.М. Малинджак, В. С. Пономаренко, О.В. Посилкіна, М.О. Сумець, М.В. Рета, І.А. Якімов, Г.А. Яценко.

Відсутність законодавчого визначення терміну «логістичні витрати» зумовлює розвиток досліджень сутності цього поняття. Зокрема, Н.С. Артамонова трактує логістичні витрати як витрати, що пов'язані з рухом і зберіганням товарно-матеріальних цінностей, починаючи від вибору постачальника і закінчуючи доставкою готової продукції та обслуговуванням споживача [1]. На думку Л. Голубовського, логістичні витрати – це грошове вираження використаної робочої сили, засобів і предметів праці, фінансових витрат та різних негативних наслідків форс мажорних подій, які обумовлені просуванням матеріальних цінностей [2]. Є.В. Крикавський та О.А. Похильченко вважають, що логістичні витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття матеріальних,

фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, що забезпечують просування матеріальних активів у межах логістичної системи або ланцюга поставок [8]. В. Кислий та Т. Жарик ідентифікують логістичні витрати як елементарні та комплексні логістичні операції, втрати від іммобілізації засобів, витрати на логістичне адміністрування, збитки від недостатньої якості логістичного менеджменту і сервісу [7]. В дослідженні О.В. Посилкіної логістичні витрати описано як виражене у грошах споживання живої праці, засобів і предметів праці, фінансові витрати, а також інші від'ємні наслідки надзвичайних подій, які викликані переміщенням матеріальних благ (сировини, матеріалів) у підприємстві і між підприємствами, а також утриманням запасів [12]. О. Лотиш трактує логістичні витрати, як витрати на виконання логістичних операцій [9]. За визначенням В.С. Пономаренко, К.М. Танькова, Т.І. Лепейко, логістичні витрати – це сума витрат на управління та реалізацію логістичних процесів в окреслених границях переміщення матеріальних потоків [11].

Отже, аналіз результатів попередніх досліджень свідчить, що логістичні витрати – це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій з переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи.

Як зауважують І.Ю. Гулин, Н.А. Гуцал та Т.П. Лободзинська, витратами на логістику є як вартість внутрішнього та зовнішнього транспортування, так і витрати на зберігання. Проблемне питання обліку логістичних витрат полягає в недосконалості їх відображення у традиційній системі обліку, де вони агрегуються в різні групи корпоративних витрат, що ускладнює їх детальний аналіз [3]. Таким чином, актуальним питанням є розробка методичних засад обліку логістичних витрат як окремого об'єкту, що неможливо досягти без уточнення їх класифікації та визначення сучасних методів обліку на основі аналізу зарубіжного досвіду.

Мета статті – розкрити методичні засади обліку логістичних витрат, визначивши проблемні аспекти і напрямки удосконалення цього процесу на українських підприємствах.

Основними методами цього дослідження є аналіз і синтез та узагальнення результатів попередніх науково-практичних публікацій, що дозволило виділити складові методики обліку логістичних витрат, а також проблеми їх практичної реалізації. Для більш наглядного подання отриманих результатів використано метод рисунків і таблиць.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ключовими напрямками підвищення конкурентоспроможності підприємств є впровадження інноваційних технологій та нових стратегій розвитку, а також оптимізація виробничих процесів, зокрема ефективне управління логістичними витратами. Попри те, що продукція, яку отримують споживачі на ринку, може має високу якість, погане управління витратами може призвести до банкрутства. У зв'язку з цим, підприємства повинні впроваджувати більш ефективні логістичні процедури через зростання вимог клієнтів і розширення продажів через електронну комерцію. Очевидно, що кінцеві витрати також відображають рішення клієнта придбати той чи інший товар. Через це скорочення витрат на логістику завдяки належному управлінню є надзвичайно важливим.

Основу логістичних витрат становлять витрати на виконання логістичних операцій (транспортування виробничих запасів та готової продукції, в т.ч. внутрішньозаводське; навантажувально-розвантажувальні роботи; складування і зберігання виробничих запасів та готової продукції; контроль якості готової продукції; пакування готової продукції; підготовка і виконання замовлень, управління виробництвом; обслуговування споживача; організація логістичної діяльності; управління інформаційними потоками тощо). За своїм економічним змістом та чинними стандартами обліку логістичні витрати частково збігаються з витратами на закупівлю виробничих запасів, їх утримання та використання у виробництві, з витратами на утримання та збут готової продукції. Проте фінансовий облік витрат основної операційної діяльності підприємства не забезпечує виокремлення логістичних витрат ні у реєстрах за рахунками бухгалтерського обліку, ні у фінансовій звітності [6, с. 55].

Логістичні витрати можна класифікувати за різними критеріями, включаючи джерело їх виникнення, етапи логістичного ланцюга, або функціональні аспекти. Нижче наводимо узагальнену класифікацію логістичних витрат:

За джерелом:

– матеріальні витрати – пов'язані із закупівлею, зберіганням та транспортуванням матеріальних ресурсів;

– фінансові витрати – пов'язані з управлінням грошовими потоками, кредитуванням та інвестиціями в логістичні процеси;

– трудові витрати – пов'язані з оплатою праці та іншими аспектами управління персоналом.

За етапами логістичного ланцюга:

– витрати на постачання – пов'язані з процесами закупівель та управління постачальниками;

– витрати на виробництво – пов'язані з оптимізацією виробничих процесів та виробничою логістикою;

– витрати на дистрибуцію – включають витрати на зберігання, транспортування та розподіл товарів.

За функціональними аспектами:

– витрати на транспортування та логістичні послуги – пов'язані з переміщенням товарів від виробника до споживача;

– витрати на складське обслуговування – включають витрати на зберігання та управління запасами;

– витрати на інформаційні технології – пов'язані з використанням інформаційних систем для оптимізації логістичних процесів.

Така класифікація сприяє кращому розумінню природи логістичних витрат та полегшує управління ними.

Дослідники пропонують багато підходів до поділу логістичних витрат на групи, оперуючи різними класифікаційними ознаками. Наприклад Н.Є. Скоробагатова [14] для групування логістичних витрат використовує такі критерії: економічні елементи, функціональні сфери, часові періоди, участь у логістичних процесах, учасники бізнес-процесу, відношення до логістичних процесів. Коментуючи базову класифікацію логістичних витрат запропоновану Н.Є. Скоробагатою, І.Ю. Гулін, Н.А. Гуцал та Т.П. Лободзинська зазначають, що «значимість класифікації логістичних витрат залежить від галузі, до якої відноситься підприємство. Зазначена базова класифікація поєднує важливі, із точки зору організації облікового процесу, пункти, а саме: дозволяє визначити переміщення матеріалів (закупівля, виробництво, збут), також допомагає визначити напрями витрачання (збереження, транспортування, збут) та витрати на утримання логістичних інфраструктур» [3].

В зарубіжній літературі поділ логістичних витрат на групи дещо інший та пов'язаний із процесами, що виступають об'єктами управління (табл. 1). Підприємство може розрахувати загальні логістичні витрати шляхом додавання цих змінних, які, залежно від регіону, можуть також включати інші фактори.

Таблиця 1. Види логістичних витрат

Види логістичних витрат	Характеристика
1	2
Транспортні витрати	Включають у себе витрати на перевезення товарів від постачальників до виробництва та від виробництва до кінцевих пунктів продажу
Витрати на складування	Зумовлені вартістю зберігання товарів, включаючи витрати на оренду складського простору, оплату праці персоналу складу та інвентаризаційні витрати

1	2
Витрати на обробку замовлень	Включають витрати на обробку, комплектацію та відвантаження замовлень, а також витрати на інформаційні технології для автоматизації цих процесів
Витрати на управління логістикою	Дані витрати включають в себе витрати на транспорт, зберігання, управління запасами, інформаційні технології та інші аспекти логістичного процесу. на управління логістикою спрямовані на забезпечення оптимальної ефективності та координації усіх етапів постачального ланцюга.
Пакувальні витрати	Пакувальні витрати включають в себе витрати на матеріали для упаковки, дизайн, виготовлення та маркування упаковки. Пакувальні витрати спрямовані на створення безпечної, привабливої та функціональної упаковки, яка забезпечить захист товарів під час транспортування та приверне увагу покупців.
Інвентарні витрати	Вони включають в себе витрати на зберігання, відстеження, підрахунок та управління різними видами запасів. Інвентарні витрати спрямовані на забезпечення належного рівня запасів, уникнення непродуктивних запасів та оптимізацію управління запасами для ефективного функціонування логістичного ланцюга.
Інноваційні та інформаційні технології	Витрати на впровадження та утримання ІТ-систем для автоматизації логістичних операцій та обміну інформацією з партнерами по ланцюжку постачання. Також необхідно враховувати технології, які використовуються в управлінні логістичними процесами. Ці інвестиції важливі для покращення робочих процесів і, у середньостроковій та довгостроковій перспективі, забезпечують більше заощаджень. У будь-якому випадку їх необхідно розглядати як частину логістичних витрат підприємства.
Оподаткування	Оподаткування логістичних процесів є окремим елементом, що збільшує загальну вартість логістики. Залежно від сфери діяльності та виду товарів податки можуть становити значну частину логістичних витрат.

Джерело: систематизовано автором.

Рис. 1. Основні етапи методики обліку логістичних витрат

Джерело: побудовано автором.

Як зазначає багато дослідників [3, 6, 8, 13], для українських підприємств досить важко здійснювати правильну ідентифікацію, діагностування та ефективне управління логістичними витратами в структурі сукупних витрат, адже діюча практика бухгалтерського обліку не передбачає їх виділення з використанням окремих рахунків. Натомість логістичні витрати відображаються в обліку як накладні, а отже є постійними витратами – складовою інших витрат господарської діяльності підприємства. В той же час бухгалтеру все ж доступні обліково-контрольні інструменти (методи), які в сукупності формують методику обліку логістичних витрат на підприємстві (рис. 1).

Ідентифікація логістичних витрат

Транспортування може стати дорожчим через неефективне планування маршрутів та управління транспортними ресурсами. Ці труднощі можна подолати за допомогою технологій GPS та аналізу даних для оптимізації маршрутів, вибору екологічно чистих транспортних засобів та ефективного управління транспортними потоками.

Витрати на складування можуть зростати через неефективне використання простору, велику інвентаризацію та високі витрати на складські процеси. Розв'язання даних проблем передбачає використання автоматизованих систем для моніторингу запасів, оптимізацію використання складського простору та впровадження ефективних систем управління запасами.

Витрати на розвиток та підтримку ІТ-систем для логістики можуть виявитися значними. Розв'язання цього питання може бути інтеграція облікових систем, використання хмарних технологій та вдосконалення аналітичних інструментів для ефективного управління та відображення даних.

Великі обсяги запасів можуть призводити до фінансових витрат і додаткових витрат на їх утримання. Рішенням цього проблемного аспекту може бути впровадження методів JIT (Just-In-Time) для зменшення обсягів запасів, використання автоматизованих систем управління запасами та стратегічне планування попиту.

Збільшення витрат на обробку замовлень виникає через неструктуровані процеси та неефективне використання трудових ресурсів. Для розв'язання цього проблемного питання може бути корисним впровадження автоматизованих систем управління замовленнями, навчання персоналу використанню нових технологій та стандартизація процесів обробки.

Вимірювання витрат у логістиці включає два основних типи витрат: прямі та непрямі.

Прямі витрати – це конкретні витрати, які можна однозначно віднести до певного логістичного процесу. Наприклад, оплата за транспорт, що використовується для перевезення товарів від постачальників до виробництва та від виробництва до кінцевих пунктів продажу. Прямі витрати легко вимірювати і відстежувати, оскільки вони напряму пов'язані з конкретними логістичними операціями.

Непрямі витрати – це витрати, які також пов'язані з логістикою, але їх визначення може бути менш прямим і більш загальним. Наприклад, витрати на управління персоналом, які включають зарплати логістичних менеджерів та інших працівників, або витрати на оренду приміщень для складського зберігання товарів. Дані витрати не завжди можна однозначно віднести до конкретного логістичного процесу і вимагають більш складного підходу до вимірювання та відстеження.

Для вимірювання витрат важливо використовувати точні та систематичні методи обліку прямих витрат, таких як детальна фіксація витрат на транспорт, а також впроваджувати ефективні системи обліку непрямих витрат, які дозволяють чітко визначати їхнє вплив на логістичні процеси.

Аналіз логістичних витрат спрямований на виявлення та розуміння основних джерел витрат, виявлення ефективних методів їх управління та можливостей зменшення або оптимізації витрат.

ABC-аналіз передбачає розподіл витрат за принципом ABC (Activity-Based Costing) та дозволяє визначити, які конкретні дії чи операції становлять основні джерела витрат. Проблема полягає у складності збору та аналізу великого обсягу даних для визначення активностей, які призводять до витрат. Однак застосування відповідних інструментів та методів ABC-аналізу допоможе ефективно вирішити дану проблему, розкриваючи основні джерела витрат та надаючи можливість прийняти обґрунтовані рішення з їх оптимізації.

Порівняльний аналіз є важливим інструментом для оцінки ефективності підприємства та його витрат: не всі показники і параметри витрат можуть бути належним чином порівняні з попередніми періодами або іншими підприємствами через різноманітність умов і факторів, що впливають на витрати. Не завжди можна отримати достатню кількість даних з інших підприємств або минулих періодів для проведення адекватного порівняльного аналізу. Оцінка витрат і їх порівняльний аналіз можуть бути суб'єктивними і залежати від того, як аналітик або менеджер їх інтерпретує.

Для вирішення цих проблем можна вжити наступні заходи:

- провести детальне вивчення всіх доступних даних та їх структурування перед проведенням аналізу;

- розробити чіткі критерії для порівняння витрат, які будуть об'єктивними та адекватними для всіх об'єктів порівняння;

- розглянути можливість отримання додаткових даних з інших джерел, таких як зовнішні джерела інформації або додаткові періоди власного підприємства;

- залучити експертів з відповідної галузі для обговорення результатів порівняльного аналізу та оцінки їхньої об'єктивності.

Моніторинг та звітність в логістиці є критичними аспектами для ефективного управління витратами та оптимізації процесів.

Відсутність ефективних механізмів контролю над логістичними витратами може призвести до втрат і неефективного використання ресурсів. Для запобігання цьому, необхідно розробити та впровадити системи контролю над логістичними витратами, які охоплюють моніторинг витрат на транспортування, складування, обробку замовлень та інші логістичні процеси.

Недостатність сталої звітності щодо логістичних витрат може ускладнити процес прийняття обґрунтованих рішень з оптимізації витрат та підвищення ефективності логістичних процесів. Для вирішення цієї проблеми потрібно встановити механізми постійної звітності про логістичні витрати, включаючи регулярне складання звітів та аналіз їх результатів для прийняття обґрунтованих рішень з оптимізації витрат та підвищення ефективності логістичних процесів.

Методика обліку логістичних витрат надає компанії можливість не лише збільшити ефективність своїх логістичних процесів, але й приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії, оптимізації та ресурсного управління. Цільове призначення обліку логістичних витрат полягає в систематичному та детальному відображенні всіх витрат, пов'язаних з

логістичними процесами підприємства. Це важлива частина фінансового обліку, яка має декілька ключових аспектів:

1) Облік логістичних витрат дозволяє оцінити ефективність різних ланцюжків постачання та розподілу товарів. Аналіз витрат на транспортування, зберігання та обробку замовлень допомагає виявити можливості оптимізації та вдосконалення логістичних процесів.

2) Облік логістичних витрат дозволяє ретельно планувати бюджет підприємства, визначаючи основні напрямки витрат та ефективно розподіляючи ресурси для забезпечення логістичних потреб.

3) Аналіз логістичних витрат на основі облікових даних надає керівництву об'єктивні підстави для прийняття управлінських рішень.

4) Облік логістичних витрат – важливий компонент визначення собівартості продукції та надання послуг, що в підсумку дозволяє підприємству встановлювати конкурентоспроможні ціни та максимізувати прибутковість.

Облік логістичних витрат передбачає використання бухгалтером різних методів та підходів, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Деякі з таких методів описано у таблиці 2.

Таблиця 2. Методи обліку логістичних витрат

Методи	Характеристика
Система кодування	Використання унікальних кодів або ідентифікаторів для кожного виду логістичних витрат для ефективного відстеження та обліку
Електронні системи обліку	Впровадження спеціалізованих програмних рішень та інформаційних систем, які дозволяють автоматизувати процеси обліку логістичних витрат
Бенчмаркінг та порівняльний аналіз	Використання даних порівняльного аналізу з іншими компаніями галузі для оцінки ефективності логістичних витрат та визначення оптимальних практик
Постійний моніторинг та звітність	Здійснення постійного контролю та моніторингу логістичних витрат з подальшою підготовкою регулярних звітів для аналізу та прийняття рішень
Сегментація та категоризація	Розділення логістичних витрат на категорії чи сегменти для детальнішого аналізу та контролю витрат у конкретних сферах діяльності
Впровадження ключових показників ефективності (KPI)	Визначення та використання KPI для вимірювання ефективності логістичних процесів та витрат

Джерело: систематизовано автором.

Дані методи можуть бути використані окремо або в комбінації для налагодження обліку логістичних витрат на будь-якому підприємстві. Однак, обираючи метод обліку логістичних витрат, підприємство повинне враховувати свою структуру, обсяг операцій та стратегічні цілі для досягнення максимальної точності та ефективності управління витратами.

Досліджуючи методи обліку логістичних витрат К. Терзі звертає увагу на недостатню їх стандартизацію, а також складність вимірювання окремих витратних параметрів, таких як витрати на складування та обробку замовлень [15]. Сьогодні ці проблеми все ще мають місце в обліковій практиці українських підприємств, що, в першу чергу, зумовлено відсутністю окремих субрахунків для збору

даних по логістичних витратах. Не врегульованим залишається питання регламентації обліку логістичних витрат національними бухгалтерськими стандартами.

Як зазначають О. Завитій, Т. Дідоренко та Л. Кондрюк, на сьогоднішній день проблема обліку логістичних витрат полягає в розробленні підходів до раціонального виділення інформації про логістичні витрати з наявних інформаційних потоків підприємства. З метою вдосконалення обліку логістичних операцій є необхідним і ефективним створення на підприємствах системи управлінського обліку, яка дозволить отримувати інформацію для аналізу, ухвалення та прийняття управлінських рішень стосовно логістичних витрат [6, с. 67].

На думку І.Ю. Гулин, Н.А. Гуцал та Т.П. Лободзинської, головним недоліком поточної методики обліку логістичних витрат є відсутність окремого рахунку для їх відображення. Найближче до логістичних по суті відносяться витрати, які обліковуються на рахунку 93 «Витрати на збут» і ця умовна неточність ускладнює процес обліку [3].

Вітчизняна обліково-методична література не передбачає таких важливих аспектів бухгалтерського обліку, як виділення логістичних витрат у цілому в окреме поняття, а також їх визнання. Частина витрат відображається на рахунку 209 «Інші матеріали», або 289 «Транспортно-заготівельні витрати». Загальновиробничі та загальногосподарські витрати, безпосередньо пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням, відображаються на рахунках 91 «Загальновиробничі витрати» та 92 «Адміністративні витрати» відповідно. По суті, близькими до логістичних витрат є витрати, нараховані на рахунку 93 «Витрати на збут». При здійсненні обліку та формуванні собівартості необхідно чітко розмежовувати транспортні витрати, які виникають при купівлі та реалізації товару, адже перші за своїм характером – транспортно-заготівельні, другі – збутові [13, с. 52].

При розробленні механізму відображення логістичних витрат в бухгалтерському обліку виникає низка проблем, які ускладнюють обліковий процес. Зокрема, це складність вибору відповідного бухгалтерського рахунку. Відсутність окремого рахунку для логістичних витрат призводить до їх об'єднання з однорідними витратами та відображення на інших рахунках. На нашу думку, перешкодою для законодавчого впровадження окремого рахунку для обліку логістичних витрат є різноманітність логістичних витрат в різних сферах господарської діяльності. Натомість рахунок має бути уніфікованим агрегуючи інформацію про взаємозв'язки та пропорції різних компонентів логістичних витрат, аналіз якої буде давати розуміння бухгалтеру і менеджерам вищого рівня щодо можливостей оптимізації таких витрат.

Пропозиції щодо виділення окремого рахунку для обліку логістичних витрат вже надавались багатьма дослідниками. Наприклад, О.О. Андрухова та І.А. Якімов підтримали ідею щодо застосування окремого рахунку 29 «Логістичні витрати» із визначенням відповідних субрахунків: 291 «Витрати на логістичне постачання», 292 «Витрати на логістизацію процесу організації та управління виробництвом», 293 «Витрати на логістичний збут». Після узагальнення інформації на цих рахунках пропонується включати накопичені суми до собівартості реалізації продукції та адміністративних витрат [3]. Ідею впровадження рахунку 29 «Логістичні витрати» як додаткового до рахунків 209, 239, 93 та 929 також пропонують Ю. Серпенінова, І. Макаренко та А. Лінська [13].

І.Ю. Гулин, Н.А. Гуцал та Т.П. Лободзинська пропонують всі витрати розподіляти за видами, залежно сфер, до яких відносяться логістичні витрати

у господарській діяльності, та додавати рахунки до плану рахунків відповідно виду діяльності. Для точного аналізу та моніторингу дослідники вважають, що витрати необхідно співвідносити з об'єктами обліку, які і спричиняють їх [3].

Удосконалення методики обліку логістичних витрат, на нашу думку, можна досягти шляхом здійснення наступних заходів:

1) розробити і впровадити стандартизовані процедури обліку логістичних витрат, які дозволять забезпечити єдність підходів у різних сферах діяльності підприємства;

2) впровадити єдину інформаційну систему для збору даних з усіх логістичних процесів. Це спростить аналіз та забезпечить відповідність даних;

3) використати сучасні інформаційно-аналітичні системи для полегшення збору, обробки і аналізу даних про логістичні витрати;

4) проводити регулярне підвищення кваліфікації управлінського персоналу щодо новітніх методів обліку та аналізу логістичних витрат, ефективність використання яких доведена досвідом зарубіжних компаній. З цього приводу М. Гуменна-Дерій зазначає, що ефективного ведення аналітичного обліку різних груп логістичних операцій можна досягнути лише тоді, коли головний бухгалтер та усі бухгалтери підприємств будуть знати і розуміти як працює логістична система та її програмне забезпечення [4];

5) здійснювати періодичне оновлення національних стандартів бухгалтерського обліку, методичних рекомендацій і роз'яснень відповідно до змін у логістичних та бізнес-процесах із залученням до цього процесу наукової та професійної спільноти, актуалізуючи таким чином практику управління сучасним підприємством;

6) розробити систему ключових показників ефективності (KPI) для оцінки ефективності логістичних процесів та витрат, що дозволить швидко виявляти можливості їх оптимізації. Адже як зазначає Р. Дмучовські, концепція управління логістикою є основною стратегією компанії, а оптимізація логістичних процесів у всьому ланцюгу поставок приносить економічну вигоду – більшу прибутковість проектів та іміджеві переваги – кращу якість продукції та послуг, що надаються [5];

7) використовувати принципи Lean-менеджменту для максимізації ефективності логістичних процесів та мінімізації зайвих витрат.

Як доречно зауважують В. Плиса, З. Плиса та Я. Рудницькі, формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення (облікового супроводу й аналітичної інтерпретації) логістичних операцій (у тому числі логістичних витрат, зумовлених цими операціями) у виробничо-збутових системах потребує системного підходу, адже організувати обліково-аналітичний процес у мікрологістичній системі, означатиме інтеграцію в єдину систему методів, способів і заходів, які забезпечують оптимальне функціонування господарського обліку й аналізу та їх подальший розвиток [10, с. 48].

Зважаючи на те, що низка науковців трактують діджиталізацію (інноваційні технології управління) як інструмент удосконалення або оптимізації сучасних бізнес-процесів, вважаємо, що технологічні інновації здатні суттєво покращити процес обліку логістичних витрат. Зокрема, таку можливість забезпечує:

– Автоматизація процесів – використання автоматизованих систем для виконання рутинних завдань, таких як ведення обліку запасів, відстеження вантажів, обробка замовлень, що підвищує ефективність обліку та мінімізує виникнення помилок пов'язаних з людським фактором.

– Використання IoT (Інтернет речей) – застосування сенсорів та іншого обладнання для збору інформації про стан товарів, транспортних засобів та інфраструктури в режимі реального часу, що дозволяє покращити відстеження та керування логістичними процесами.

– Штучний інтелект (ШІ) – використання алгоритмів машинного навчання для прогнозування попиту, оптимізації маршрутів, розподілу ресурсів і прийняття рішень на основі великих обсягів даних.

– Блокчейн – застосування технології блокчейн підвищує безпеку та прозорість в логістичних ланцюгах, забезпечує недоторканність даних та зменшує ризики їх фальсифікації.

– Мобільні додатки – впровадження мобільних додатків для відстеження вантажів, спілкування з персоналом, моніторингу запасів та управління процесами на віддаленій основі суттєво економить час та забезпечує зручний доступ до даних з будь-якого місця.

Частково сьогодні, а повноцінно завтра ці інноваційні технології будуть невід'ємною складовою діджиталізованого бухгалтерського обліку логістичних витрат, сприяючи формуванню адекватного інформаційного забезпечення прийняття своєчасних управлінських рішень в сфері логістики.

Висновки. В останні роки популяризація онлайн-покупок призвела до того, що логістичні витрати підприємств становлять все більшу частку їх

загальних витрат [16]. Відповідно, оптимізація логістичних витрат на основі їх обліку й аналізу виступає сьогодні важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Підходи до класифікації логістичних витрат є досить різноманітними, так як дослідниками запропоновано досить багато класифікаційних ознак. При цьому в зарубіжній літературі логістичні витрати поділяються на види з прив'язкою до процесів, що виступають об'єктами управління.

В Україні проблема нормативно-правового забезпечення, що проявляється у відсутності відповідного визначення терміну «логістичні витрати» в бухгалтерських регуляторних документах, окремих рахунків чи субрахунків у чинному Плані рахунків призначених для обліку саме цих витрат, обмеженості методичного забезпечення, ускладнює роботу бухгалтера по ідентифікації, класифікації та відображенню логістичних витрат в обліковій системі підприємства. В науковому плані ця проблема породжує значні наукові дискусії щодо сутності логістичних витрат, їх класифікації та обліку. Ідея введення окремого рахунку для обліку таких витрат розкрита в багатьох публікаціях, однак і досі не знайшла практичного втілення.

Нами виявлено, що в той же час бухгалтеру все ж доступні обліково-контрольні інструменти (методи), які в сукупності формують методику обліку логістичних витрат на підприємстві, яка охоплює їх ідентифікацію, вимірювання, аналіз, моніторинг та звітність. На кожному з цих етапів бухгалтер реалізовує відповідні методи та інструменти, керуючись власним професійним судженням.

В роботі визначено перелік заходів, які можуть забезпечити удосконалення методики обліку логістичних витрат на підприємстві. Поряд з цим доведено, що сьогодні ключовим напрямком удосконалення обліку логістичних витрат є діджиталізація управлінських процесів, а впровадження інноваційних технологій робить управління логістикою більш гнучким, ефективним і простішим.

4 Список використаних джерел

1. Артамонова Н. С., Доба Н. М. Впровадження сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентних переваг. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 3(8). С. 16–22.
2. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 1(26). С. 187–192.
3. Гулин І., Гуцал Н., Лободзинська Т. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*, 2022. № 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-4>
4. Гуменна-Дерій М. Облік основних матеріальних ресурсів та аналіз ефективності логістичних операцій у будівництві. *Облік і фінанси*. 2023. № 1(99). С. 130-134. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-130-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-130-134)
5. Дмучовскі Р. Оцінка ефективності раціоналізації розподілу доступних ресурсів та ефективності логістичних процесів. *Облік і фінанси*. 2021. № 2(92). С. 116-123. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2\(92\)-116-123](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2(92)-116-123)
6. Завитій О., Дідоренко Т., Кондрюк Л. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 1-2. С. 49-73. <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.049>
7. Кислий В., Жарик Т. Розвиток транспортно-логістичних кластерів в Україні. *Економіка України*. 2015. № 12. С. 28–37.
8. Крикавський Є. В., Похильченко О. А. Економіка логістики: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 640 с.
9. Лотиш О. Управління логістичними витратами на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2015. № 2. С. 240–243.

10. Плиса В., Плиса З., Рудницькі Я. Бухгалтерський облік логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. Том 3. № 45. С. 41-51. <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
11. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент: підручник. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2015. 440 с.
12. Посилкіна О. В Логістичний менеджмент виробництва: монографія. Харків: Національний фармацевтичний університет, 2012. 772 с.
13. Серпенінова Ю., Макаренко І., Лінська А. Аналіз проблем у визначенні поняття «бухгалтерський облік логістичних витрат» у бухгалтерській практиці в Україні. *Accounting and Financial Control*. 2018. № 2(1). С. 47-53. [https://doi.org/10.21511/afc.02\(1\).2018.05](https://doi.org/10.21511/afc.02(1).2018.05)
14. Скоробогатова Н. С. Облік та контроль логістичних витрат підприємства. 2009. С. 595–602. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197263459.pdf>
15. Терзі К. Методи обліку логістичних витрат та їх застосування у сучасному менеджменті. *CRC Press*. 2012. № 6. С. 67–79.
16. Zhao J., Wang X. Visual Analysis of Logistics Cost Accounting Based on Citespace. *Academic Journal of Business & Management*. 2023. Vol. 5. Issue 4. pp. 142-151. <https://doi.org/10.25236/AJBM.2023.050422>

4 References

1. Artamonova, N. S., Doba, N. M. (2015). Vprovadzhennia suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy zadlia zabezpechennia konkurentnykh perevah [Implementation of modern cost management methods to ensure competitive advantages]. *Ekonomika: realii chasu*, 3(8), 16–22.
2. Holubovskiy, L. (2016). Analiz suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy [Analysis of modern cost management methods]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 1(26), 187–192.
3. Hulyn, I., Hutsal, N., Lobodzynska, T. (2022). Problemy vidobrazhennia v obliku lohistrychnykh vytrat ta shliakhy yikh vyrishennia [Display problems in accounting of logistics costs and ways to solve them]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-4>
4. Gumenna-Derii, M. (2023). Oblik osnovnykh materialnykh resursiv ta analiz efektyvnosti lohistrychnykh operatsii u budivnytstvi [Accounting of the Material Resources and Analysis of the Efficiency of Logistics Operations in Construction Industry]. *Oblik i finansi*, 1(99), 130-134. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-130-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-130-134)
5. Dmuchowski, R. (2021). Otsinka efektyvnosti ratsionalizatsii rozpodilu dostupnykh resursiv ta efektyvnosti lohistrychnykh protsesiv [Measuring Efficiency in Rationalizing the Allocation of Available Resources and the Efficiency of Logistic Processes]. *Oblik i finansi*, 2(92), 116-123. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2\(92\)-116-123](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2(92)-116-123)
6. Zavytii, O., Didorenko, T., Kondriuk, L. (2019). Lohistrychni vytraty vyrobnychyykh pidpryemstv yak obiekty obliku ta kontroliu [Logistic costs of production enterprises as objects of accounting and control]. *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, 1-2, 49-73. <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.049>
7. Kyslyi, V., Zharyk, T. (2015). Rozvytok transportno-lohistrychnykh klasteriv v Ukraini [Development of transport and logistics clusters in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, 12, 28–37.
8. Krykavskiy, Ye. V., Pokhylchenko, O. A. (2014). Ekonomika lohistryky [Economics of logistics]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki.
9. Lotysh, O. (2015). Upravlinnia lohistrychnymy vytratamy na pidpryemstvi [Management of logistics costs at the enterprise]. *Ekonomichnyi analiz*, 2, 240–243.
10. Plysa, V., Plysa, Z., Rudnitski, Ya. (2022). Bukhgalterskyi oblik lohistrychnykh vytrat na orhanizatsiiu vyrobnytstva ta upravlinnia nym v oblikovo-analitychnomu zabezpechenni mikrolohistrychnoi systemy [The accounting of logistics costs for the organization and management of production in the accounting and analytical support of the micrologistics system]. *Socio-economic relations in the digital society*, 3(45), 41-51. <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
11. Ponomarenko, V. S., Tankov, K. M., Lepeiko, T. I. (2015). Lohistrychni menedzhment [Logistics management]. Kharkiv: INZhEK.
12. Posylkina, O. V (2012). Lohistrychni menedzhment vyrobnytstva [Logistics management of production]. Kharkiv: Natsionalnyi farmatsevtichniy universytet.
13. Serpeninova, Yu., Makarenko, I., Linska, A. (2018). Analiz problem u vyznachenni poniattia «bukhgalterskyi oblik lohistrychnykh vytrat» u bukhhalterskii praktitsi v Ukraini [Logistics costs accounting: challenges for identification in Ukrainian accounting practice]. *Accounting and Financial Control*, 2(1), 47-53. [https://doi.org/10.21511/afc.02\(1\).2018.05](https://doi.org/10.21511/afc.02(1).2018.05)
14. Skorobohatova, N. Ye. (2009). Oblik ta kontrol lohistrychnykh vytrat pidpryemstva [Accounting and control of logistics costs of the enterprise]. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/197263459.pdf>
15. Terzi, K. (2012). Metody obliku lohistrychnykh vytrat ta yikh zastosuvannia u suchasnomu menedzhmentі [Methods of accounting for logistics costs and their application in modern management]. *CRC Press*, 6, 67–79.
16. Zhao, J., Wang, X. (2023). Visual Analysis of Logistics Cost Accounting Based on Citespace. *Academic Journal of Business & Management*, 5(4), 142-151. <https://doi.org/10.25236/AJBM.2023.050422>